

TRANZIȚIA TINERILOR LA VIAȚA DE ADULT ÎN CONDIȚIILE CRIZELOR PRELUNGITE

Mariana CRÎȘMARU, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Academia de Studii Economice din Moldova

<https://orcid.org/0000-0003-2802-5376>, mariana.crismaru@yahoo.com,

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.32>

Abstract. *The article presents the contextual and survey data analysis of youth transition in protracted crises that hit the country in the last decades. These crises have had a crucial impact on the life-course pathways of young people, both by delaying and accelerating them. It is mainly due to economic trends and social development, demographic processes, family well-being, access to resources, functioning of state institutions, and public policies. This paper conceptualizes youth transitions to adulthood for young people in the situation of protracted crisis, suggesting that major challenges at regional and local levels can not only modify, disrupt, or delay certain life events but can also have a detrimental effect on young people's wellbeing and aspirations for their future. The article analyzes the main social, economic, and demographic indicators that have an impact on youth transition to adulthood. As well, the article draws upon the results of a national-representative survey of 600 young people aged 15-35 years, selected from 21 urban and rural localities. Data analysis highlights that the unstable socio-economic situation of the country, exacerbated by the regional crises and challenges, has led to the worsening of young people's material conditions and resulted in increasing uncertainty about their future. In order to cope with the multiple and interconnected problems many young people have expressed their intentions to emigrate abroad. The migration intentions are significantly higher among younger population groups and those that are more pessimistic about the country's future. This can have multiple socioeconomic, political, and cultural consequences, undermining the opportunities for sustainable development of the country. The article was elaborated within the State Program Project (2020-2023) 20.80009.0807.21 „Migration, demographic changes, and situation stabilization policies”.*

Keywords: youth transition, context analysis, survey data, problems, uncertainty

JEL: A14, I30, I31, J10, J13, J18

UDC: 316.346.32-053.6(478)

Introducere. Tranziția tinerilor la viața de adult este marcată de contextul social, economic și cultural general, ce prezintă mai multe domenii cu impact direct sau tangențial asupra acestui proces complex. Acest lucru este legat de tendințele economice și dezvoltarea socială, dinamica demografică, nivelul de bunăstare al familiei, funcționalitatea instituțiilor de stat și stabilitatea sistemului politic. Mai mult decât atât, aceasta implică normele și valorile sociale existente, nivelul egalității de gen, interacțiunea dintre diferite grupuri sociale în societate. Prin

urmare, schimbările în evoluția indivizilor nu pot fi explicate în afara interacțiunii dinamice a acestora cu contextul social care este în permanentă schimbare (Mărgineanu, 1996; Strachan A. , 2015)

În întreaga lume tinerii se confruntă cu provocări multiple în procesul de tranziție la viața de adult, precum șomajul, sub-ocuparea, acces redus la propria locuință, alte probleme stringente. Totodată, schimbările majore și crizele socioeconomice amplifică și mai mult aceste probleme, agravând vulnerabilitatea în rândul persoanelor tinere. Tinerii sunt de cele mai multe ori primii care sunt disponibilizați și cel mai puțin probabil să-și găsească un loc de muncă decent, pot deveni inactivi în raport cu piața muncii, recurge la ocuparea informală etc.. La rândul său, crizele prelungite pot avea un impact semnificativ asupra evenimentelor interdependente care marchează tranziția la maturitate atât prin amânarea, cât și prin accelerarea acestora, precum părăsirea casei părintești, formarea familiei și nașterea unui copil (Strachan, 2015).

Procesul de tranziție al tinerilor la viața de adult în contextul Republicii Moldova este deosebit de complex. Pe lângă provocările și schimbările globale și regionale, tinerii se confruntă cu un șir de probleme specifice, exacerbate de situația socioeconomică precară, inconsecvența reformelor în domenii-cheie, ineficiența structurală a pieței muncii, menținerea ponderii înalte a ocupațiilor elementare cu salarizare joasă.

În contextul schimbărilor și crizelor prelungite, opinia tinerilor visavi de scopul și aspirațiile în viață, evaluarea posibilităților și șanselor de a le transpune în practică sunt esențiale pentru cunoașterea problemelor cu care se confruntă în procesul de dobândire a autonomiei sociale. În același timp, aceste informații pot contribui la eforturile de adaptare a politicilor și programelor existente pentru a răspunde la necesitățile reale ale tinerilor și a-i sprijini în acest proces complex.

Revizuirea literaturii. Un număr important de cercetări care s-au axat pe impactul schimbărilor sociale asupra vieții tinerilor la general, și asupra procesului de tranziție la maturitate în special, au arătat că tranziția la viața de adult se diferențiază tot mai mult de așteptările normative tradiționale, o realitate valabilă pentru marea majoritate a țărilor lumii. Studiile arată că schimbările din viața tinerilor s-au produs în toate domeniile-cheie care vizează tranziția la maturitate, cum ar fi educația, piața muncii, comportamentul reproductiv și relații conjugale (Furlong A. , 2015; Woodman & Bennett, 2015; Unt, Gebel, Bertolini, Deliyanni-Kouimtzi, & Hofäcker, 2021). Cercetările au arătat că tendințele globale și schimbările socioeconomice, precum creșterea inegalității și excluziunii, insecuritatea pe piața muncii, fragilitatea familiei au afectat generațiile tinere într-o măsură mai mare decât categoriile de populație mai în vârstă (Taylor, 2004; Walther & Pohl, 2007; Unt et.al., 2021).

Un șir de studii au evidențiat caracterul de „de-standardizare” al procesului de tranziție la viața de adult (Walther & Pohl, 2007; Elzinga & Liebroer, 2007), care presupune o varietate din ce în ce mai mare de modele familiale și stiluri de viață, parcursuri educaționale diversificate, tranziții la muncă mai prelungite, variate, instabile și incerte (Walther A. , 2007). S-a produs trecerea de la ”biografia standard”, caracterizată prin traiectorii liniare, la traiectorii caracterizate prin individualizare, atunci când tinerii trebuie să ia mai multe decizii pe cont propriu și sunt responsabili

pentru aceste decizii. Dezvoltând aceste subiecte, s-a constatat o trecere de la ordinea persistentă la *yoyogizare* (Walther, 2006), tranzițiile devinind tot mai prelungite, nu mai urmează tipare predeterminate și sunt din ce în ce mai reversibile din cauza șomajului, divorțului, schimbării locului de muncă și a locului de trai (Biggart & Walther, 2006).

Situația tinerilor din Republica Moldova, inclusiv în contextul schimbărilor și transformărilor socioeconomice, a fost pe larg investigată în cadrul diferitor studii analitice și empirice. Rezultatele studiului „Tranziții ale copilăriei și tineretului într-o societate în transformare: cazul Republicii Moldova” a arătat că tinerii au resimțit impactul schimbărilor și proceselor complexe, evidențiind, atât schimbări pozitive, cât și negative care s-au produs după proclamarea independenței. Au fost semnalate disparități la capitolul condiții de trai, educație, angajare în câmpul muncii etc., tinerii din mediul rural fiind vădit defavorizați cu privire la aceste aspecte. Această stare de fapt a favorizat migrarea internă a tinerilor de la sate la orașe cu potențial socio-economic mai ridicat, dar într-o măsură mai mare a condiționat emigrarea acestora peste hotarele țării (Bulgaru, 2009; Abbott et al., 2010).

Studiul „Analiza politicii de bunăstare a tinerilor din Moldova (Youth Well-being Policy Review of Moldova) a concluzionat că peste o treime din tineri se confruntau cu dezavantaje multiple și interdependente pe dimensiunile bunăstării, precum educație, ocuparea forței de muncă, sănătate, participare civică și incluziune socială. Provocările ce țin de angajarea în câmpul muncii și participarea civică au fost evidențiate drept cele mai stringente (OECD, 2018).

Un număr important de studii care au vizat tranziția de la școală la muncă au identificat un șir de probleme complexe și sistemice care afectează tranziția tinerilor de la școală la muncă: locuri de muncă (calificate) limitate și de slabă calitate, salarii mici, informalitate; fluxuri de migrație, dependență de remitențe; discrepanțe regionale și rural/urban; decalaj de gen în privința accesului și calității ocupării; discrepanțe dintre nivelul de competențe și cerințele de pe piața muncii (Buciuceanu-Vrabie & Gagauz, 2017). La rândul său, studiile au arătat că migrația tinerilor peste hotare a avut un impact considerabil asupra pieței muncii locale, ducând la o rată scăzută de participare și așteptări salariale mai mari în rândul tinerilor (Ganta & Shamchiyeva, 2016).

Urmează de menționat faptul că deși sunt mai mulți factori care influențează tranziția tinerilor la maturitate, totuși, principalii indicatorii cu referință la contextul macroeconomic au un impact crucial asupra procesului de integrare a tinerilor, contribuind în cea mai mare măsură la explicarea traiectoriilor și schimbărilor în diferite dimensiuni ale acesteia (Shanahan, 2000; O’Higgins, 2017). Chiar dacă, oportunitățile și provocările cu care se confruntă tinerii sunt deseori văzute ca fiind extrem de individualizate și personalizate, gradul de realizare a activităților este determinat de situația socioeconomică a țării, disponibilitatea locurilor de muncă, oportunităților educaționale și de formare, accesibilitatea locuințelor și a altor servicii publice.

Metodologia de cercetare. În cadrul acestui studiu a fost aplicat un demers metodologic complex ce a inclus diferite metode de cercetare și analiză la nivel macro și micro social. A fost realizată: (i) *analiza documentară* asupra studiilor și rapoartelor de cercetare/evaluare cu privire la situația tinerilor pe diferite dimensiuni

ale tranziției tinerilor la viața de adult; (ii) *analiza datelor statistice*, au fost explorați principalii indicatorii macroeconomici, demografici și ocupaționali care au un impact asupra tranziției tinerilor la vârsta de adult, cât și arată finalitatea acestui proces complex.

La nivel *micro* au fost analizate datele *studiului sociologic "Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite"*, realizat în perioada ianuarie - februarie 2023 prin aplicarea unui chestionar sociologic pe un eșantion de 600 persoane cu vârsta de 15-35 ani, selectați din 21 localități. Studiul s-a bazat pe un eșantion stratificat, drept criterii de stratificare au servit cele 3 zone geografice (Nord, Centru, Sud) și mediul de reședință (urban / rural). Caracteristicile respondenților sunt prezentate în *Tabelul 1*.

Tabelul 1. Caracteristicile sociodemografice ale respondenților

		15-19 ani	20-24 ani	25-29 ani	30-35 ani	Eșantion
		n=116	n=118	n=149	n=217	n=600
Bărbați	Nr resp.	64	55	71	69	278
	%	55.1	47.0	47.3	31.8	46.5
Femei	Nr resp.	52	63	78	148	320
	%	44.9	53.0	52.7	68.2	53.5
Urban	Nr resp.	53	75	49	85	262
	%	45.7	64.1	33.1	39.2	43.8
Rural	Nr resp.	63	42	99	132	336
	%	54.3	35.9	66.9	60.8	56.2

Sursa: Datele studiului sociologic "Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite", 2023.

Studiul a acoperit o gamă largă de variabile care sunt utilizate pentru evaluarea contextului socioeconomic al tranziției la viața de adult prin prisma opiniilor tinerilor. Chestionarul a inclus subiecte ce țin de orientările valorice ale tinerilor, estimarea diferitor dimensiuni ale tranziției la viața de adult, precum șansa tinerilor de a obține studiile dorite, a avea un loc de muncă decent, deține propria locuință, acces la servicii medicale, suport pentru familiile tinere, alte subiecte relevante.

Rezultate principale. În Republica Moldova, indicatorii macroeconomici au arătat evoluții fluctuante de-a lungul anilor, estimându-se totodată, că țara a suferit una dintre cele mai lungi recesiuni de transformare din grupul țărilor în tranziție (Danii, 2004; Lupușor, Popa, & Prohnițchi, 2017) nereușind să facă un salt calitativ în evoluția sa de trei decenii (Lupușor, Fală, Cenușă, Madan, & Prohnițchi, 2021). În pofida anumitor performanțe economice și tendințe pozitive din perioada anilor 2014-2019, când principalii indicatorii au demonstrat o dinamică ascendentă, crizele globale și regionale au afectat profund evoluția ulterioară a economiei țării. Se estimează că anul 2022 a fost unul din cei mai dificili pentru economia

Republicii Moldova de la independență până în prezent, înregistrându-se un declin economic de 5,9% și o inflație record de 28,7% (INCE, 2023). Această stare, de fapt a fost influențată atât de problemele sistemice specifice țării, cât și de șocurile generate de factorii externi, precum pandemia COVID-19, criza energetică, criza refugiaților, fenomene climatice extreme etc. Prin urmare, situația socioeconomică se caracterizează prin instabilitate, dependența înaltă de șocuri interne și externe, iar veniturile țării, conform evaluării Băncii Mondiale, sunt clasificate drept „micimijlocii” (Banca Mondială, 2022)

Datele arată că puțin peste o pătrime din tinerii cu vârsta de până la 18 ani și practic fiecare al patrulea tânăr de 18-29 de ani cade sub incidența sărăciei absolute (Banca Mondială, 2022). Inegalitățile dintre diferite grupuri de tineri, în ceea ce privește cheltuielile și veniturile, pot constitui o constrângere importantă asupra tranziției tinerilor la viața de adult, limitând resursele și oportunitățile pentru cei mai marginalizați și defavorizați, precum și pot avea un impact asupra sănătății mintale, stimei de sine și încrederii în forțele proprii etc. (Hardgrove, Pells, Boyden, & Dornan, 2014).

O problemă stringentă o constituie declinul demografic cu care se confruntă Republica Moldova mai bine de două decenii (Gagauz, Buciuceanu-Vrabie, & Pahomii, 2021), din cauza fluxului migrațional și al fertilității scăzute care a influențat negativ structura populației și a determinat o continuă scădere a ponderii tinerilor în totalul populației. Conform datelor statistice, populația tânără cu vârsta 15-34 ani constituia circa 640 mii persoane (anul 2022) sau circa o pătrime din populația țării, în timp ce în anul 2014 ponderea acestora era de o treime (Fig. 1).

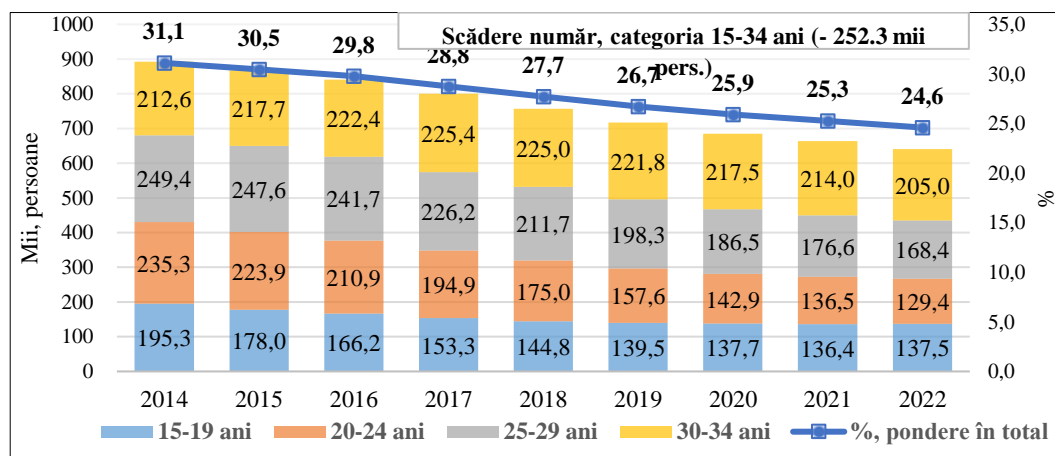

Figura 1. Structura populației tinere pe grupe de vârste, ponderea categoriei 15-34 ani în totalul populației

Sursa: calculat de autor în baza datelor BNS.

Tinerii sunt activ implicați în procesele migraționale, având o cotă de circa 40-45% în totalul populației migrante (BNS, 2022). Pentru mulți tineri, migrația reprezintă una din strategiile de a face față provocărilor, atunci când lipsesc oportunitățile la nivel local, prefigurându-se astfel drept o consecință a dualității

dintre oportunitățile structurale și preferințele culturale, individuale sau colective (Ciuplan-Dragomirescu, 2019). Totodată, se constată menținerea orientărilor migraționale înalte, fiind determinate de oportunități reduse de angajare și valorificare a potențialului uman, salarii mici, accesibilitate redusă la servicii de calitate, în special în mediul rural, costul înalt al acestora (Tabac T. , 2021; Gagauz, Buciuceanu-Vrabie, & Pahomii, 2021).

Conform prognozelor demografice, în deceniile viitoare ponderea tinerilor în totalul populației poate diminua până la 21% (Gagauz, Buciuceanu-Vrabie, & Pahomii, 2021). Reducerea proporției tinerilor în totalul populației poate provoca diminuarea rolului acestora în societate, inclusiv în procesele decizionale, ignorarea intereselor și necesităților acestora. Îmbătrânirea demografică va spori rolul vârstnicilor în societate, reprezentativitatea acestora în diferite structuri, orientarea partidelor politice spre protecția drepturilor și intereselor acestora ca un segment important de alegători.

Situația socioeconomică a țării, schimbările demografice, dar și politicile educaționale au avut un impact considerabil asupra sistemului de învățământ, acesta fiind delimitat drept unul definitiv în dobândirea competențelor și abilităților sociale, care, la rândul său, influențează procesul de tranziție al tinerilor la viața de adult. Ca urmare a declinului demografic înregistrat pe parcursul ultimilor decenii a scăzut considerabil numărul de elevi și studenți, cu excepția celor încadrați în sistemul de educație timpurie, reducându-se în același timp și numărul de instituții de învățământ de toate nivelele. Deși în structura populației se atestă o creștere a ponderii persoanelor tinere care dețin un nivel superior de educație, totuși, rămâne a fi destul de semnificativă categoria tinerilor care au un nivel scăzut de educație, iar circa o pătrime de tineri părăsesc timpuriu sistemul de educație fără a urma vreo formă de instruire sau pregătire profesională (BNS, 2022).

Piața muncii din Republica Moldova pe parcursul ultimelor decenii a dezvoltat și menținut o serie de deficite structurale în ce privește relația tinerilor cu piața muncii, amplificate de crize regionale și disensiuni economice și politice interne, tendințe demografice negative. Astfel, procesele demografice înregistrate au influențat dimensiunea și structura forței de muncă, care dispune în prezent de doar 2/3 din potențialul economic pe care îl avea la începutul transformărilor socioeconomice (Gagauz, Buciuceanu-Vrabie, & Pahomii, 2021).

Pe fundalul reducerii ponderii tinerilor în structura populației, indicatorii ce caracterizează situația tinerilor pe piața muncii este una nefavorabilă. Rata de ocupare a populației tinere înregistrează valori joase, constituind doar circa 16% în rândul tinerilor de 15-24 ani (anul 2022) și ceva mai mult de 50% în rândul grupului de tineri 25-34 de ani. Totodată, rata de șomaj în categoria persoanelor de 15-24 ani este una destul de înaltă, variind în jurul valorii de 10% în perioada anilor 2019-2022 și fiind de circa trei ori mai mare comparativ cu rata de șomaj totală. Ponderea tinerilor NEET constituie 26% în grupul de vârstă 15-29 ani și practic fiecare a treia persoană sau circa 29% în grupul de vârstă 15-34 ani, fiind semnificativ mai înaltă în rândul femeilor (BNS, 2022).

Percepțiile tinerilor privind contextul actual de tranziție la viața de adult. Opiniiile tinerilor și măsura în care acest grup evaluează contextul socioeconomic, posibilitățile de integrare socioprofesională, facilitățile pentru accesul la o locuință,

suportul pentru familiile tinere prezintă un interes sporit și sunt esențiale în procesul de integrare și dobândire a autonomiei sociale. În cadrul studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite” tinerii au dat aprecieri acestor dimensiuni ale tranziției.

Situația socioeconomică precară a țării, exacerbată de crizele și provocările globale și regionale s-au transpus într-o înrăutățire a stării materiale a tinerilor, afectându-le, totodată, și starea lor de spirit. Fiind întrebați despre problemele cu care se confruntă la etapa actuală, cea mai mare parte din tineri au indicat probleme de ordin material - „*insuficiența banilor pentru necesitățile de bază*” (63%), jumătate dintre participanții studiului (50%) au mărturisit că sunt „*neîncrezători în ziua de mâine / în viitor*”, în același context înscriindu-se și „*stresul și oboseala*” (45%) care este resimțită de către tineri. Totodată, aproape o treime din tinerii intervievați au semnalat „*lipsa locuinței / spațiului locativ propriu*” (30%) ca fiind una din problemele cu care se confruntă în prezent, iar fiecare a cincea persoană chestionată a indicat „*imposibilitatea de a-și găsi un loc de muncă potrivit*” (Fig. 2).

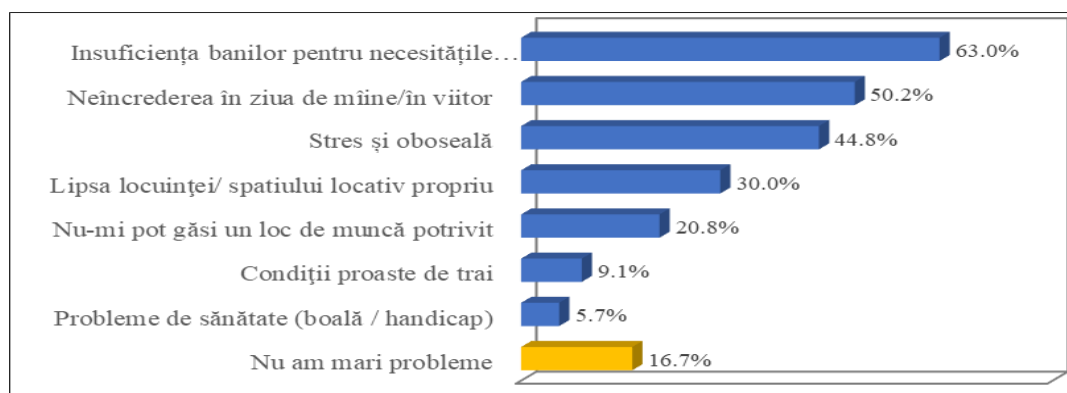

Figura 2. Probleme cu care se confruntă tinerii în prezent (răspuns multiplu)

Sursa: datele studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”, 2023.

Fiecare persoană are anumite scopuri și aspirații care îi determină comportamentul și dezvoltarea pe tot parcursul vieții. Valorile reprezintă fundamentul pe care se construiesc aspirațiile, dar și strategiile care sunt adoptate pentru a le atinge, iar măsura în care tinerii își evaluează șansele de realizare a scopurilor și aspirațiilor în viață sunt esențiale în luarea deciziilor și în procesul de tranziție la maturitate. Studiul sociologic arată o percepție preponderent nefavorabilă privind accesul tinerilor la serviciile și oportunitățile care ar facilita tranziția la maturitate în țara noastră. Astfel, majoritatea persoanelor intervievate consideră „*șansa/posibilitățile tinerilor de a avea o locuință proprie*” - (88%), „*șansa/posibilitățile tinerilor de a avea un loc de muncă bine plătit*” - (88%) și „*suportul/facilități în susținerea familiilor tinere*” - (82%), care constituie probleme stringente cu care se confruntă tinerii în procesul de dobândire a independenței și autonomiei sociale.

Deși nu este evaluată atât de grav ca și în cazul itemilor menționați mai sus, „*accesul tinerilor la servicii medicale de calitate*” a fost estimată ca fiind o problemă de către 65% din participanții studiului, inclusiv aproape o treime consideră că este o

problemă foarte serioasă. Cea mai favorabilă sub aspectul accesibilității se atestă în cazul „*accesului tinerilor la formele de învățământ dorite*” - mai mult de jumătate consideră că actualmente nu sunt impedimente pentru ca o persoană să urmeze nivelul educațional la care aspiră, contrariul au afirmat 44% dintre cei intervievați, catalogând-o drept o problemă pentru tineri (Tabelul 2).

Tabelul 2. Aprecierea situației actuale privind accesul tinerilor la diferite servicii ce ar facilita tranziția tinerilor la viața de adult (%)

	Este o problemă foarte serioasă	Este o problemă serioasă	Este o problemă (total)	Nu este așa de grav	Nu este o problemă
Șansa/ posibilitățile tinerilor de a avea o locuință proprie	49.9	37.8	87.7	9.7	2.6
Șansa / posibilitățile tinerilor de a avea un loc de muncă bine plătit	42.4	45.1	87.5	9.7	2.8
Facilități / susținerea familiilor tinere	36.4	45.4	81.9	15	3.2
Accesul tinerilor la servicii medicale de calitate	30.7	34.7	65.3	26.1	8.5
Accesul la servicii pentru tineret (dezvoltare personală, ghidare etc.)	19.4	38.4	57.8	32.8	9.4
Accesul tinerilor la formele de învățământ dorite	11.2	32.7	43.9	41.8	14.3

Sursa: datele studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”, 2023.

O analiză mai nuanțată a celor mai importante dimensiuni ale tranziției la viața de adult, precum oportunități de angajare, de procurare a propriei locuințe și suport pentru familiile tinere a fost realizată luând în calcul doar răspunsurile cu calificativul „*este o problemă foarte serioasă*”. Studiul arată că persoanele cu o vârstă mai mare, cât și tinerii cu un nivel superior de studii sunt mai critici în evaluarea șanselor de realizare a aspirațiilor de viață în condițiile realității de astăzi, considerând că tinerii au posibilități reduse de a beneficia de suportul necesar în procesul de tranziție la viața de adult.

În contextul integrării sociale este inerentă și relevantă percepția tinerilor privind viitorul personal și cel al țării, raportat la o anumită perioadă de timp. Rezultatele studiului atestă diferențieri semnificative la acest capitol, tinerii sunt mai optimiști atunci când își prognozează viitorul propriu, dar sunt mai pesimiști când este vorba despre viitorul țării. Media calculată, unde 1 – înseamnă foarte pesimist, iar 5 – foarte optimist, constituie 3.76 pentru viitorul personal și 2.65 pentru viitorul țării, cu referință la următorii 5 ani. Această diferență se explică în mare parte prin extrapolarea percepției privind situația socioeconomică din țară asupra pronosticurilor de dezvoltare ulterioară. La rândul său, indicatorul viitorul țării, care are un punctaj mai jos de mediu marchează o vulnerabilitate potențială față de intențiile migraționiste ale tinerilor.

Tabelul 3. Aprecierea situației actuale privind accesul tinerilor la diferite servicii ce ar facilita tranziția tinerilor la viața de adult (%)

	Șansa tinerilor de a avea un loc de muncă bine plătit	Șansa tinerilor de a avea o locuință proprie	Facilități / susținerea familiilor tinere
Total	42.4	49.8	36.3
Masculin	39.9	46.9	32.5
Feminin	44.5	52.3	39.7
15-19 ani	29.6	31.0	17.4
20-24 ani	36.8	52.1	29.9
25-29 ani	52.0	52.0	44.3
30-35 ani	45.6	57.6	44.7
Urban	38.9	51.1	32.4
Rural	45.2	49.0	39.6
Studii gimnaziale/liceale	39.2	40.2	28.7
Studii vocaționale	39.9	44.8	39.9
Studii superioare	46.2	60.9	42.0

Sursa: datele studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”, 2023.

În acest context, studiul a vizat și intențiile migraționiste în rândul tinerilor pe trei dimensiuni: la studii, muncă și pentru stabilirea cu traiul permanent peste hotare. Rezultatele studiului atestă o pondere înaltă a tinerilor care și-au manifestat intenția de a pleca peste hotare, fiind în special relevantă migrația la muncă. Astfel, practic jumătate din tinerii intervievați (49%) au indicat că intenționează să plece la muncă peste hotare, practic fiecare a patra persoană (24%) ar intenționa să plece pentru a se stabili cu traiul permanent într-o altă țară, iar 15% și-au manifestat intenția de a studia peste hotarele țării (Fig. 3).

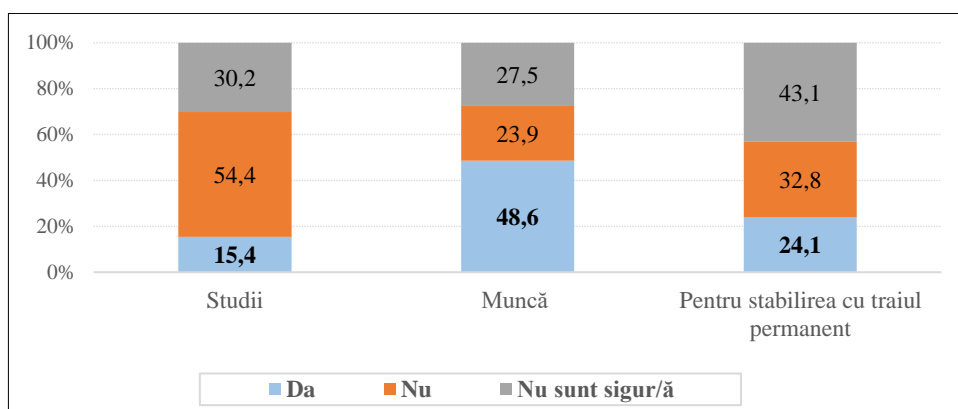

Figura 3. Intenția de a emigra la studii, muncă și pentru a se stabili cu traiul permanent

Sursa: Datele studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”, 2023.

Situația este diferită în funcție de anumiți indicatori sociodemografici, care determină intenția de a emigra peste hotarele țării. Unul din factorii determinanți pe toate cele trei dimensiuni ale migrației îl constituie vârsta tinerilor. Astfel, tinerii de 15-19 ani într-o măsură mai mare intenționează să-și continue studiile peste hotare, în timp ce tinerii din celelalte categorii de vârstă, într-o pondere mai mare și-au manifestat intențiile să migreze la muncă sau să se stabilească cu traiul permanent peste hotare. La rândul său, datele studiului arată că bărbații, comparativ cu femeile, într-o măsură mai mare intenționează să plece peste hotare la muncă. În funcție de mediul de reședință al tinerilor se observă că tinerii din mediul urban ar avea intenții mai propunțate de a pleca la studii, iar tinerii din mediul rural într-o măsură mai mare intenționează să plece la muncă și chiar să se stabilească cu traiul permanent peste hotare.

Tabelul 4. Intenția de a emigra în rândul tinerilor în funcție de anumiți indicatori sociodemografici (%)

	Intenție migrație la studii	Intenție migrație la muncă	Intenție de a se stabili cu traiul permanent peste hotare
Masculin	54.4%	54.9%	48.9%
Feminin	45.6%	45.1%	51.1%
15-19 ani	36.3%	26.0%	24.1%
20-24 ani	29.7%	21.5%	23.4%
25-29 ani	11.0%	24.3%	22.0%
30-35 ani	23.1%	28.1%	30.5%
Urban	54.4%	40.6%	47.2%
Rural	45.6%	59.4%	52.8%

Sursa: datele studiului sociologic „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”, 2023.

Concluzii. Contextul socioeconomic actual nefavorabil, exacerbă de crize regionale, aspectele structurale ce țin de oportunități de ocupare a forței de muncă, disparități multiple dintre mediul urban și rural în accesarea pieței muncii, serviciilor educaționale, infrastructurii sociale se evidențiază ca factorii principali ce facilitează /împiedică procesul de tranziție a tinerilor la viața de adult.

Procesele care modelează experiențele de tranziție ale tinerilor sunt multiple, inclusiv condițiile macroeconomice, structurile instituționale, mediul social și genul, precum și resursele individuale, cum ar fi abilitățile, motivația și aspirațiile. Pentru o mai bună înțelegere a experiențelor de tranziție ale tinerilor care își trasează calea către independența economică, este nevoie de un cadru comprehensiv și intersectorial care să se concentreze pe dezvoltarea umană în context mai larg.

Incertitudinea tinerilor cu privire la integrarea lor socioprofesională, accesul redus la servicii și resurse ce ar facilita tranziția la maturitate continuă să stimuleze emigrarea, nivelul emigrației tinerilor și al intențiilor migraționale menținându-se la un nivel extrem de înalt. Instabilitatea pe piața muncii, incertitudinea, cât și

politici netargetate și cu puțin impact asupra procesului de tranziție la viața de adult, asistența și serviciile slab dezvoltate pentru familiile tinere sunt factorii declanșatori ai emigrării. Migrația peste hotare fie la muncă, fie stabilirea cu traiul permanent evoluează în calitate de strategie de coping, care permite tinerilor de a soluționa unele aspecte ale situațiilor dificile.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Abbott, P., Wallace, C., Mascauteanu, M., & Sapsford, R. (2010). Concepts of citizenship, social and system integration among young people in post-Soviet Moldova. *Journal of Youth Studies*, 13(5), 581-596. doi:10.1080/13676261.2010.489605
- Biggart, A., & Walther, A. (2006). Coping with Yo-yo Transitions: Young Adults' Struggle for Support - Between Family and State in Comparative Perspective'. In: Leccardi, C R. E., *A New Youth? Young People, Generations and Family Life* (pp. 41-62). Aldershot: Ashgate.
- Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (BNS). (2022). *Banca de date "Statbank"*. <https://statistica.gov.md/>, <https://statistica.gov.md/ro/banca-de-date-statistice-78.html>
- Buciuceanu-Vrabie, M., & Gagauz, O. (2017). *Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova: competențe și aspirații*. Chișinău: INCE.
- Bulgaru, M. (2009). Rezultate ale cercetărilor din cadrul proiectului intas „Tranziții ale copilăriei și tineretului într-o societate în transformare: Cazul Republicii Moldova”. *Studia Universitatis*, 3(23), 45-57. https://usm.md/wp-content/uploads/2012/09/st_sociale/2009/1/Articole.pdf
- Ciuplan-Dragomirescu, L. (2019). International migration of youth in cross-border areas. *Performantica*, 35, 96-103.
- Danii, T. (2004). *Republica Moldova în spațiul tranziției și costul social al reformelor*. Chișinău: Pontos.
- Elzinga, C., & Liefbroer, A. C. (2007). De-standardization of Family-Life Trajectories of Young Adults: A Cross-National Comparison Using Sequence Analysis. *Eur J Population*, 23, 225-250. doi:10.1007/s10680-007-9133-7
- Furlong, A. (2015). Youth cultures, transitions and generations: Bridging the Gap in Youth Research. In: Woodman, D., & Bennett, A. (Eds.), *Transitions, cultures and identities: What is youth studies?* (pp. 16-27). London: Palgrave Macmillan.
- Gagauz, O., Buciuceanu-Vrabie, M., Pahomii, I., Știrba, V., Tabac, T., & Grigoraș, E. (2021). *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independența: provocari principale și politici necesare*. Chișinău: INCE. <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.2021.978-9975-89-248-3>
- Ganta, V., & Shamchiyeva, L. (2016). *Tranziția tinerelor și tinerilor spre piața muncii în Republica Moldova*. Seria de publicații Work4Youth, No. 38. Geneva: Biroul Internațional al Muncii.
- Hardgrove, A., Pells, K., Boyden, J., & Dornan, P. (2014). *Transitions, Youth Vulnerabilities in Life Course*. UNDP Human Development Report Office.
- Institutul Național de Cercetări Economice (INCE). (2023). *Tendențe în Economia Moldovei*. Chișinău: INCE.

- Lupușor, A., Fală, A., Cenușă, D., Madan, S., & Prohnițchi, V. (2021). *Republica Moldova 2021. Raport de stare a țării*. Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”. Chișinău: Fundația „Friedrich Ebert” (FES).
- Lupușor, A., Popa, A., & Prohnițchi, V. (2017). *Demografia contează: Care este impactul dinamicii populației asupra economiei Republicii Moldova?* Centrul Analitic Independent “Expert-Grup”. UNFPA, Fondul Națiunilor Unite pentru Populație.
- Mărgineanu, I. (1996). *Tineretul deceniului unu. Provocările anilor 90*. București: Expert.
- O’Higgins, N. (2017). *Rising to the youth employment challenge: New evidence on key policy issues*. International Labour Office. Geneva: ILO.
- OECD. (2018). *Youth Well-being Policy Review of Moldova*. OECD Development Centre. Paris: EU-OECD Youth.
- Shanahan, M. J. (2000). Pathways to adulthood in changing societies: Variability and mechanisms in life course perspective. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 667-692. doi:10.1146/annurev.soc.26.1.667
- Strachan, A. (2015). *Youth transitions into adulthood in protracted crises*. Helpdesk Research Report. GSDRC. <https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/10/1293-Youth-transitions-into-adulthood-in-protracted-crises.pdf>
- Tabac, T. (2021). Migrația internațională și schimbările în populație în Moldova. *Economy and Sociology*, 2, 94-102. doi.org/10.36004/nier.es.2021.2-08
- Taylor Gooby, P. (2004). New social risks in postindustrial society: Some evidence on responses to active labour market policies from Eurobarometer. *International Social Security Review*, 57(3), 45-64. doi:10.1111/j.1468-246x.2004.00194.x
- Unt, M., Gebel, Bertolini, S., Deliyanni-Kouimtzi, V., & Hofäcker, D. (2021). *Social Exclusion of Youth in Europe. The Multifaceted Consequences of Labour Market Insecurity*. Bristol University Press, UK. doi:10.47674/9781447358756
- Walther, A. (2006). Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people’s experiences across different European contexts. *YOUNG*, 14(2), 119-139. doi:10.1177/1103308806062737
- Walther, A., & Pohl, A. (2007). Activating the disadvantaged. Variations in addressing youth transitions across Europe. *International Journal of Lifelong Education*, 26(5), 533-553. doi:0.1080/02601370701559631
- Woodman, D., & Bennett, A. (2015). *Cultures, Transitions, and Generations: The Case for a New Youth Studies*. London: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137377234>